

A NYÍRERDŐ

Nyírségi Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 2017. évi erdőgazdálkodási értékelése

1. Általános információk

A NYÍRERDŐ Zrt. (a továbbiakban: Társaság) Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék közigazgatási területén az állami erdők felelős kezelője. A 10 évre szóló erdőterv határozatokban jóváhagyott, valamint a hatályos jogszabályoknak megfelelően éves erdőgazdálkodási bejelentésekben erdei munkák szakszerű, jó minőségben való végrehajtása térségi és nemzetgazdasági érdek, olyan gazdasági tevékenység, amelynek fő célja az erdőben megtestesülő közvagyon gyarapítása, a természet védelme. Az erdei termőhelyek termőképességének fenntartását, az erdei életközösség sokféleségének megőrzését, a favagyon mennyiségének és minőségének növelését, a következő generációnak való átadását folyamatosan végzi társaságunk. Az erdészettörténeti, védelmi, vagy kultikus emlékhelyek és a létrehozott közjóléti létesítmények, kulturális örökségek és hagyatékok az erdő fontos részét képezik, melyek a cégünk által kezelt erdők immateriális javainak összességét gyarapítják.

A NYÍRERDŐ Zrt. 100%-ban állami tulajdonban lévő részvénytársaság, mely 1994. szeptember 30-án jött létre átalakulással a Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság jogutódjaként.

Társaságunk divizionális szervezeti formában működő gazdasági szervezet. Vagyonkezelési feladatát központja és kilenc önálló elszámolású egységként működtetett erdészete útján látja el. A Nyírbátori Fafeldolgozó Üzem, mint tizedik szervezeti egység az alapanyag magasabb feldolgozottsági szintjének biztosításával, hozzáadott értékkel javítja termékeinek piacra jutási esélyeit.

2. Működési terület, természeti adottságok, tevékenységi körök

A Társaság Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben 56.860 ha erdőterületen és a hozzá kapcsolódó 3.433 ha egyéb rendeltetésű területen gazdálkodott, a Nemzeti Földalapkezelővel (továbbiakban: NFA) kötött végleges vagyonkezelői szerződés és a Kincstári Vagyon Igazgatósággal 1996-ban megkötött Ideiglenes Vagyonkezelői Szerződésben és módosításaiban foglaltaknak megfelelően.

A Társaság az NFA-val első ütemben 24.176 ha-ra (2016.02.15), majd a második ütemben 31.550 ha-ra (2017.09.06) kötötte meg a végleges vagyonkezelési szerződést. Így év végével az NFA tulajdonosi joggyakorlása alá eső területekből 55.726 ha-on rendelkeztek végleges, valamint 3.367 ha-on ideiglenes vagyonkezelési szerződéssel. Az MNV Zrt. tulajdonosi joggyakorlása alá eső területekből összesen 7 ha-t kezelnek.

A Társaság által kezelt terület az alábbiak szerint alakul:

Mértékegység: ha	
Művelési ág	Terület
Erdő	56.860
Szántó	923
Rét, legelő	1.098
Kivett	1.380
Egyéb	32
Összesen	60.293

A NYÍRERDŐ Zrt. vagyonkezelési feladatát központja és kilenc önálló elszámolású egységként működtetett erdőszete útján látja el. A Nyírbátori Fafeldolgozó Üzem, mint tizedik szervezeti egység az alapanyag magasabb feldolgozottsági szintjének biztosításával, bér munka vállalással, s hozzáadott értékkel javítja termékeinek piacra jutási esélyeit. Hasznosulási lehetőséget nyújt a kevésbé keresett alacsonyabb minőségi osztályú alapanyagoknak.

A Társaság természetvédelmi oltalom alá tartozó területei a gazdálkodással érintett területek 17,5 %-át érik el. A védett erdők nagy része országos jelentőségű védett természetvédelmi értéként, négy tájvédelmi körzet és négy természetvédelmi terület részét képezik, kisebb részük helyi védettség alatt áll. A Natura 2000-rel érintett terület nagysága 19.900 ha, mely a Társaság teljes gazdálkodási területének a harmada. A kezelt terület 38,8 %-a korlátozás (Natura 2000, természetvédelmi oltalom) alatt áll.

Megnevezés	Mérték- egység	Természetvédelmi területek 2016 december 31.	
		Összesen	ebből: NATURA 2000
1. Tájvédelmi körzet	ha	6.659	4.262
2. Egyéb önkormányzati természetvédelmi terület	ha	1.843	777
3. Egyéb védett terület	ha	2.047	1.995
4. Összes védett terület	ha	10.549	7.034
<i>Összes védett terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>	<i>%</i>	<i>17,5</i>	<i>-</i>
5. Nem védett területen Natura 2000	ha	12.866	12.866
6. Natura 2000	ha	19.900	19.900
<i>NATURA 2000 terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>	<i>%</i>	<i>33,0</i>	<i>-</i>
7. Összes korlátozással érintett terület (4+5)	ha	23.415	-
<i>Összes korlátozással érintett terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>		<i>38,8</i>	<i>-</i>

3. A NYÍRERDŐ Zrt. gazdálkodására jellemző sajátosságok

A Társaság kezelésében lévő erdőterületek háromnegyed része a Nyírségben, a többi a Szatmár-Beregi síkságon, a Nagykun-Hajdúháton, illetve a Tisza hullámtér erdőgazdasági tájon található, és alföldi viszonylatban közepes-jó termőhelyi adottságokkal rendelkezőnek tekinthető.

A terület éghajlatát tekintve az erdősztyepp és a cseres – tölgyes klímába sorolható, csapadékviszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, a vegetációs idő száraz. Domborzati viszonyait a Nyírségben a változatos homok formák (bálnahátak, buckák, parabola buckák) és a közöttük megmaradt laposok, a Felső-Tisza vidéken pedig a folyók által kialakított sík öntésterületek jellemzik.

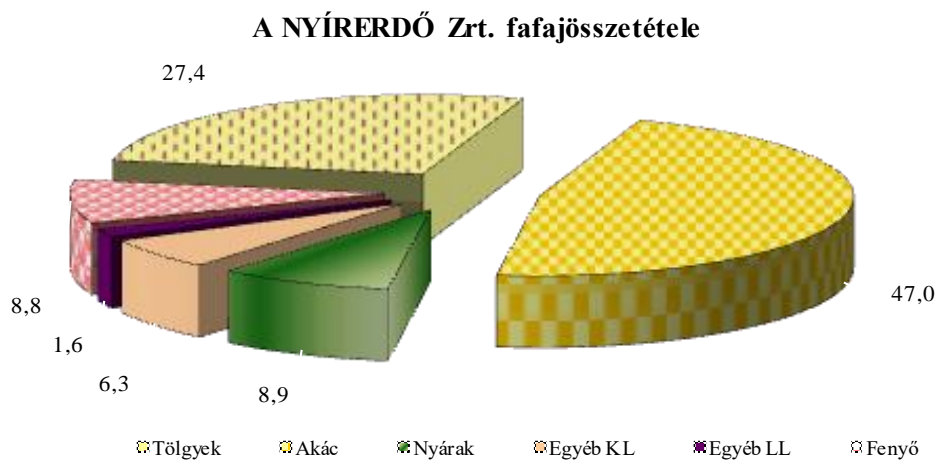
A vízrajz meghatározó elemei a nagy folyók (Tisza, Szamos), amelyek szabályozása után nagy területű árterek alakultak ki. A Nyírség és a Hajdúság döntően száraz, a főcsatornák, főfolyások és csatornák rendszere a vízelvezetést inkább szolgálja, mint a víz visszatartását. **Termőhelyi adottságaik** az Alföld viszonylatában jó-közepesnek mondhatók. Állományviszonyaik alapvetően a klasszikus értelemben vett természetes felújítások alkalmazását nem teszik lehetővé.

Erdőállományaik tipikusan Alföldi erdők, kultúrerdők és ültetvények, néhány kisebb-nagyobb tömbben megmaradt természet-szerű állománnyal. Meghatározó a homoki tölgyes erdőtársulás. A Szatmár-Beregi síkon megkezdték az átállást a folyamatos erdőborítást

biztosító erdőkezelésre. A Pro-Silva módszer alföldi körülmények közötti üzembe állítására folyamatosak és biztatóak a Társaság kezdeményezései.

A Társaság által kezelt erdőterületek **fafaj összetételében** a gyorsan növő, ültetvényszerű állományok területaránya jelentős. Elsősorban a **Nyírség fő fafaja**, az **akác** a meghatározó, amelynek területaránya **47,0 %**. A **kocsányos tölgyesek** területfoglalása **27,4 %**, amelyek legértékesebb állományai a Szatmár-Beregi síkságon találhatóak. Kisebb területarányal (8,8 %) vannak jelen a **fenyvesek** – elsősorban erdei és fekete fenyvesek –, valamint **nyár** faállományok (8,9 %). Az **egyéb keménylomb** állományok térfoglalása 6,3 %-os, az **egyéb lágy lombos állományok** térfoglalása 1,6 %-ot tesz ki.

A **fajok területi** arányait a következő kördiagram szemlélteti:

Az erdőállományok élőfa készlete 9,3 millió bruttó köbméter, az évi folyónövedék 476 ezer bruttó köbméter.

A Társaság **erdőterv** szerinti éves fakitermelési lehetősége 290 ezer bruttó m³. Állományainak értékösszetételére jellemző, hogy az egy hektárra jutó véghasználati kitermelés 205 bruttó m³ (176 nettó m³).

A Társaság értékesítési **piacai** a széles választék-spektrumnak köszönhetően változatosak, de az értékesítést jellemzően nehezíti a felhasználóktól való távolság. Export piacaik szinte kizárólag Nyugat-Európában vannak, ezek kiszolgálása logisztikai központokból történik.

Erdeik feltártsága gyenge, időjárásbiztos szállító-utakkal alig rendelkeznek, de a homoki termőhelyeik normál időjárás esetén kiszállításaikat döntően nem akadályozzák.

Területeiknek mintegy harmada valamilyen **védettség** (Természetvédelmi terület, Natura 2000) alá esik, ami térbeli és időbeli korlátozást jelent termeléseikben.

A Halápi és a Debreceni Erdészetet a 2017-ben érintett volt a Debrecen-Haláp Erdőtervezési Körzet erdőtervének készítésében. A Halápi Erdészet esetében a régi erdőterv 2016-ban lejárt, a 2017. évi erdőgazdálkodást átmeneti (üzemtervtől eltérő) erdőterv kérelem alapján végezték. A Debreceni Erdészet esetében az erdőterv 2020-ig volt érvényben.

4. Erdőgazdálkodás

4.1. Magtermelés

Magtermelés során a Társaság a mag-szükségletét jellemzően felvásárlással és saját gyűjtéssel biztosította, a kezelésükben lévő erdőkből, főként a kijelölt magtermő állományokból. Az akácmag iránti piaci kereslet némileg alacsonyabb volt, mint az elmúlt évben, és így nem egészen 3,0 tonnát értékesítettek a piacon a tavalyi év 3,1 tonnájával szemben. A térségben az elmúlt évhez képest jó kocsányos tölgy makktermés volt tapasztalható, ezért 1.372 mázsa makkot tudtak vásárolni vagy begyűjteni, melyből 168 mázsát értékesítettek. A Társaság csemetekertjeiben akác magot összesen 13 hektáron vetettek.

A Társaság által kezelt erdőterületek közül 2017. év végére a szaporítóanyag termelést szolgáló elsődleges rendeltetésű – magtermő – állományok területét az alábbi táblázat mutatja:

Magtermelő állományok	
Fafaj	Redukált Terület (ha)
A	240,0
EF	4,92
EF-FF	16,63
EH	6,08
FD	7,54
GY	16,20
KST	232,66
MCS	14,52
MÉ	0,30
MK	3,17
VSZ	0,35
VT	11,36
Összesen	553,73

4.2. Csemetetermelés

A Társaság 7 engedélyes csemetekertben végez szaporítóanyag előállítását. Tényleges termelést 48,8 ha-on folytatott 2017-ben. A Társaság saját erdősítésekhez használta fel a megtermelt csemetét, illetve a felvásárolt magot.

Engedélyezett csemetekertek	Teljes terület	Csemetetermeléssel hasznosított terület
	(ha)	(ha)
Baktalórántháza	68,5	15,0
1. Máriapócsi csemetekert	57,1	15,0
2. Pazsintai csemetekert	11,4	-
Hajdúhadház	39,6	30,0
1. Hajdúhadházi csemetekert	39,6	30,0
Debrecen	210,4	21,0
1. Ebesi csemetekert	99,0	5,0
2. Derecskei csemetekert	111,4	16,0
Gúth	10,0	6,0
1. Várhegyi csemetekert	10,0	6,0
Nyírbátor	12,4	5,0
1. Nyírmeggyesi csemetekert	12,4	5,0
Összesen:	340,9	77,0

A jelenlegi fafajpolitikai irányelvek nem kedveznek a Társaság által üzemeltetett szaporítóanyag bázisaik, anyatelepeik kihasználásának, hiszen nem az ültetvényes fatermesztés, hanem az őshonos fafajokra alapozott erdőgazdálkodás kapott prioritást a támogatásokban. Az országoshoz hasonlóan a térségben is elenyésző nagyságrendű az erdőtelepítés, mely jelentős keresletet generálhatna csemete termelésükben.

4.4. Erdőtelepítés

Az elmúlt években végzett erdőtelepítések eredményeként jelenleg 256,8 hektár erdőtelepítés van folyamatban. A Társaság a beszámolási időszakban 5,9 hektáron végzett szabadrendelkezésű erdő létesítésével erdőtelepítést.

Az erdőtelepítési tevékenység fontosabb szakmai adatainak bemutatása:

Ágazatok	Előző év tény	Tárgyév			Tárgyév tény / Előző év tény %
		terv	tény	tény / terv %	
Erdőtelepítés alá vont terület	302,4	251,4	256,8	102,1	84,9
Talajelőkészítés	-	6	6	100,0	-
Erdőtelepítés első kivitel	-	6	6	100,0	-
Pótlás	6	8	2	25,0	33,3
Erdőtelepítések ápolása	987	793	675	85,1	68,4
Befejezett ápolás	281	263	135	51,3	48,0
Befejezett erdőtelepítés	21	57	76	133,3	361,9

A folyamatban lévő erdőtelepítések szükséges pótlását és ápolását az év során elvégezték. A még folyamatban lévő erdőtelepítésekből 75,9 ha-t sikerült befejezettként átadni.

4.3. Erdőfelújítás

A Társaság kötelezettség alá vont területe 4.560 ha volt a 2017. évben.

2010. június 14-én tornádó erősségű vihar csapott le a Társaság által kezelt erdőterületekre, melynek eredményeként 2012. év végéig kényszer fahasználatot kellett végezni 2447 hektár területen. A viharkár felszámolása már 2010. évben megkezdődött és várhatóan 2024-ban fejeződik be.

Ahol a fafajszerkezet alapján lehetőség volt rá, ott a téli-tavaszi véghasználatot követően gyökérszagatást végeztek.

Az állományainkban az akác 47,0 %-ban van jelen, melynek felújítása sok esetben természetesen, gyökérsarjjal is kivitelezhető. A Társaság a jó minőségű akác faállományait a talajt kevésbé bolygató gyökérszagatás utáni sarjaztatásos technológiával újítja fel, így a természetes felújítás aránya 47,1 %.

Az erdőfelújítási tevékenység fontosabb szakmai adatainak bemutatása.

Adatok: ha

Ágazatok	Előző év tény	Tárgyév			Tárgyév tény/ Előző év tény %
		terv	tény	tény / terv %	
Erdősítés alá vont terület	4.538	4.617	4.560	98,8	100,5
Talajelőkészítés	1.114	944	1.194	126,5	107,2
Erdősítés első kivitel összesen	1.046	996	1.125	113,0	107,6
ebből: természetes mag	13	8	8	100,0	61,5
ebből: természetes sarj	512	491	530	108,0	103,5
ebből: mesterséges	521	497	587	118,1	112,7
Pótlás	289	233	290	124,5	100,4
Erdősítések ápolása (halmozott terület)	19.159	19.150	18.922	98,8	98,8
Befejezett ápolás (halmozott terület)	3.241	2.363	3.051	129,1	94,1
Befejezett erdősítés	838	971	1.103	113,6	131,6
Erdőfelújítási hátralék (szankcionált)	18	-	-	-	-

4.4. Erdőnevelés

Társaságunk által végrehajtott, az állományok szerkezetét pozitívan befolyásoló beavatkozások:

Megnevezés	2016. év tény (ha)	2017. év tény (ha)
Gyérítés (+Egészségügyi)	2.249	2.448
Tisztítás	854	977
Összesen	3.099	3.425

5. Természet- és környezetvédelem

5.1. A természetvédelmi korlátozások hatása a gazdálkodásra

A Társaság működési területén igen sok a védett természeti érték, melynek eddigi megőrzéséhez az erdőkezelő szakszemélyzet jelentős mértékben hozzájárult. Mind a közjóléti, mind a védelmi rendeltetésű erdők esetében az erdészeti üzemterv szerinti gazdálkodás a mérvadó, amit az olykor a szakmai szempontokat figyelmen kívül hagyó természetvédelmi korlátozások egyoldalúan felülírnak.

A természetvédelmi korlátozásokra jellemző, hogy azok egy bizonyos védett természeti érték fenntartása vagy egy élőhely megőrzése érdekében történnek (pl.: madárfajok fészkelőhelyei, vonulási útvonala, védett növények, társulások élőhelyei, stb.). Mindezek miatt ezeken a területeken a munkálatok a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által meghatározott időzítésben kerülnek elvégzésre. A Társaság a természetvédelmi területein – természetvédelmi kezelői szemlélettel – törekszik, hogy:

- a fahasználat az első és a negyedik negyedévben,
- az erdőfelújítás **környezetkímélő módszerekkel, természetszerű módon** kerüljön elvégzésre, kis területű véghasználatok alkalmazásával, ill. a vegyszerhasználat korlátozásával,
- hagyásfa csoportok kijelölésével és kellő holtfa mennyiség maradjon vissza az érintett erdőterületen,
- biológiai vágáskorral kezeli a különleges természeti értékű erdőállományokat.

A Társaság a természetvédelmi kötelezettségek teljesítéséből eredő többletköltségeket felvállalja, s a természetközeli erdőállományok esetében a természetes szukcessziós folyamatoknak teret engedve tesz eleget a természetmegőrzéssel és élőhelyvédelemmel kapcsolatos elvárásoknak.

A természetvédelmi korlátozások egy része beépül az erdőgazdálkodási üzemtervekbe, másik része az éves erdőgazdálkodási tervek jóváhagyásakor a természetvédelmi állásfoglalásokban kerül rögzítésre.

Az arra alkalmas termőhelyi viszonyok mellett a kedvező adottságú kocsányos tölgy erdőállományok magról történő természetes felújítási módszereinek alkalmazásával törekszünk a folyamatos erdőborítás biztosítására. Így egy magasabb természeti értékkel bíró erdő állapot alakul ki, mely ökológiai értéke az alföldi erdőgazdálkodási viszonyok között jó. A felújítási mód üzemszerű alkalmazásának lehetőségei behatároltak.